

KESKKONNAAMET

Ülevaade avalikkuse kaasamise tegevuskava täitmisest 2019.aastal

Keskkonnaamet 2020

Ülevaade

Keskkonnaministri 29.06.2017 käskkirja nr 1-2/17/709 „Veemajanduskava, meetmeprogrammi ning üleujutusohuga seotud riskide maandamiskava koostamise algatamine“ punkt 3 alusel koostas Keskkonnaamet avalikkuse kaasamise tegevuskava (edaspidi kava) ja esitas selle 31. märtsiks 2018.aastal veemajanduskomisjonile kinnitamiseks. Kava täitmise tulemustest teavitatakse veemajanduskomisjoni vähemalt üks kord aastas. Veemajanduskomisjon kinnitas avalikkuse kaasamise tegevuskava koos veemajanduskavade koostamise ajagraafiku ja tööplaaniga oma 12.12.2018 nõupidamisel.

2019.aastal toimunud tegevused seoses kaasamisega olid järgmised:

1. Sihtgruppide teavitamine meililoendi kaudu
2. Avalikud arutelud
3. Sihtgruppide küsitlus
4. Ajakohane veemajanduskavade (edaspidi VMK) info Keskkonnaameti (edaspidi KeA) koduleheküljel

Järgnevalt antakse lühiülevaade tehtust.

1. Sihtgruppide teavitamine meililoendi kaudu

Teavitamiseks on igal sihtrühmal nn kontaktisik nimetatud, kellele vastav teade saadetakse. 2019. aastal teavitati kontaktisikuid kolmel korral:

1. Vesikonna tunnuste, inimtegevuse, veekasutuse ja oluliste veemajandusprobleemide ülevaadete avaliku väljapaneku teade aprillis 2019
2. Punktis 1 nimetatud ülevaadete avalike arutelude teade mais 2019
3. 2020-2021 veemajanduskava rakendamise tegevuskava eelnõu valmimise teade juulis 2019

Meililoendi kaudu on teavitusi/teateid saadetud kokku viiel korral. Igal korral tuleb mõnelt kontaktisiku aadressilt teavitus, et e-kiri ei läinud kohale ja selgub, et inimene seal asutuses enam ei tööta. See tähendab, et iga kord tuleb üle vaadata kas uus inimene on asemele leitud ja talle informatsioon edastada, mis omakorda tähendab, et uuele inimesele on temaatika võõras. Tihtipeale on ka uus inimene veel leidmata. Seega meililoendi ajakohasena hoidmine on pidev protsess tööjõu tiheda liikumise tõttu. Dokumentide ja olulise informatsiooni saatmine uuele inimesele ei taga ka veel sellega tutvumist ja arusaamist.

2. Avalikud arutelud

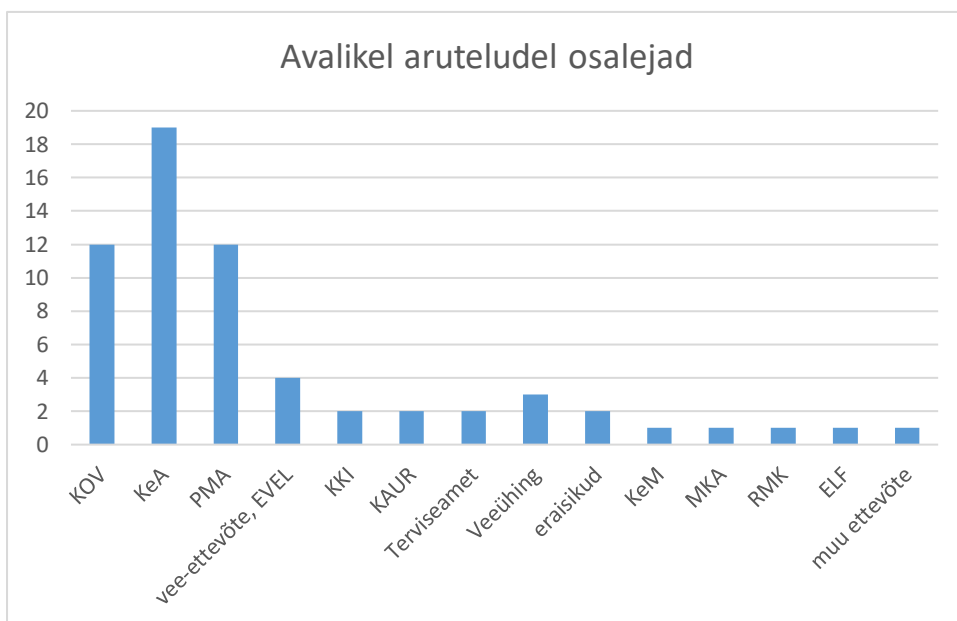
Keskkonnaministeerium koos 2021-2027 perioodi veemajanduskavasid koostava konsultandiga korraldas 10 avalikku arutelu eesmärgiga suurendada teadlikust ja anda võimalus kaasa rääkida. Arutelu eesmärgiks oli valminud ülevaadete tulemuste esitlemine (so vesikonna tunnuste, inimtegevuse, veekasutuse ja oluliste veemajandusprobleemide ülevaated).

Arutelude toimumisaeg ja koht koos osalejate arvuga:

06. mail kell 10:00 Keskkonnaameti Rakvere kontoris Kunderi 18, Rakvere	8
06. mail kell 15:00 Keskkonnaameti Jõhvi kontoris Pargi 15, Jõhvi	11
07. mail kell 09:00 Keskkonnaameti Tartu kontoris Aleksandri 14, Tartu	11

07. mail kell 15:00 Võru linnavalitsuses Jüri 11, Võru	11
08. mail kell 09:00 Viljandi linnavalitsuses Linnu 2, Viljandi	10
08. mail kell 15:00 Türi kultuurikeskuses Hariduse tänav 1, Türi	7
09. mail kell 09:00 Keskkonnaameti Pärnu kontoris Roheline 64, Pärnu	10
10. mail kell 10:00 Keskkonnaameti Kuressaare kontoris Tallinna 22, Kuressaare	12
27. mail kell 10:00 Keskkonnaameti Haapsalu kontoris Kiltsi tee 10, Haapsalu	8
28. mail kell 10:00 Tallinnas, Hotell Tallinn, Toompuiestee 27 / Paldiski mnt 4, Tallinn	21
Keskmine osalejate arv ühel arutelul	10,9

Aruteludel osalejate tööalane kuuluvus on toodud järgnevas tabelis. Arvestusest on välja jäetud kaks konsultandi esindajat ja üks esindaja Keskkonnaministeeriumist, Keskkonnaagentuurist ja Keskkonnaametist, kuna enne arutelusid oli kokku lepitud, et nimetatud esindajad osalevad igal kohtumisel.

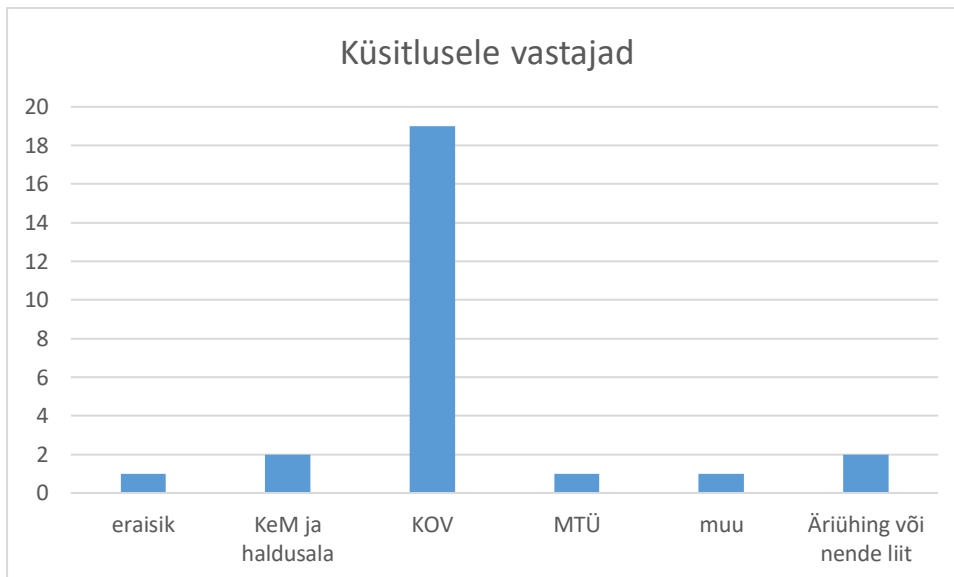

Põllumajandusameti (PMA) ja Keskkonnaameti (KeA) spetsialistid osalesid pea igal avalikul arutelul. Nendel asutustel on esindused igas maakonnas, mistõttu on nende suurem osalus ka mõisteta. Vee-ettevõtete osalus oli väga väike, ometi on koostatud dokumentidel selle valdkonnaga oluline puutumus. Terviseameti ja Muinsuskaitseametiga on puutumus väiksem, mistõttu nende tagasihoidlik osalus ei ole üllatav. Kohalikest omavalitsustest osales 12 isikut. Arvestades kohalike omavalitsuste üldarvu (79), oli osalus väike - 15%. Siiski tuleb mainida, et tegemist on kolmanda veemajandusperioodi veemajanduskavade ettevalmistamisega, seega sihtgruppidel võib olla piisavalt teadmisi ja kogemust ka eelnevatest perioodidest ning neile piisab KeM kodulehe kaudu avalikuks tehtud dokumentidest.

3. Sihtgruppide küsitlus

2019.a detsembris viidi läbi küsitlus, mille eesmärk oli selgitada kas informatsioon 2019.a veemajanduskava koostamisega seotud avalikust väljapanekust jõudis huvigruppideni ja kas dokumendid olid arusaadavad. Küsitlus koosnes 10 sisuküsimusest (vt lisa). Ülevaade küsimustest ja tulemustest on esitatud käesoleva aruande lisana.

Küsitlus saadeti e-posti teel 89 isikule, kes on nimetanud end oma asutuse või organisatsiooni kontaktisikuks veemajanduskava teemal. Suurem osa kontaktisikutest on kohalike omavalitsuste esindajad. Küsitluses osales 26 isikut, mis teeb vastamisprotsendiks 29%.

Vastanutest 73% olid kohalike omavalitsuste esindajad, võrdselt 8% oli Keskkonnaministeeriumi ja selle haldusala ning äriühingu või neid koondava liidu esindajaid. Muude sihtgruppide osa oli väga väike.

Kõik vastanud olid teadlikud, miks avalikul väljapanekul olnud dokumente koostatakse ning mis on nende eesmärk. Samas oli vastanutest ligi veerand neid, kes leidsid, et dokumendid on arusaamatud ja oleks vajalik täiendavalt selgitada nende koostamise eesmärki ja vajadust.

42% vastanutest tutvus avalikul väljapanekul olnud dokumentidega ning pooled vastanutest uurisid vaid mõnd huvitavamat peatükki. Ligi poolte vastanute jaoks olid dokumendid väga mahukad ja neid huvitanud info leidmine oli keeruline. 27% vastajate jaoks olid dokumendid arusaadavad ning 23% märkis, et dokumendid on liialt üldistavad, mahukad ja nendega tutvumiseks on vajalikud eelteadmised.

Avalikul väljapanekul olnud dokumentidest arusaamist vähendab nende suur maht - 38% vastanutest tõi esile dokumentide suurt mahtu, 31% puhul oli märgitud enda vähene kogemus antud teemas, dokumentide üldistusaste ja mahukus. Viimaste puhul saab välja tuua ka asjaolu, et nende hulgas on rohkem väiksema töökogemusega (0-2a) vastajaid.

Küsitluses osalejailt uuriti kas dokumentides käsitletud teemadest jäi midagi arusaamatuks, mida oleks vajalik täiendavalt selgitada. Sellele vastates oli võimalik valida mitu vastuse varianti.

Etteantud variantidest valiti enim (23% vastanutest) varianti *dokumentide eesmärk ja vajadus*, millele järgnes (15% vastanutest) *kogumite seisundi hindamine*. Võrdselt (kumbki 8% vastanutest) valiti teemasid *koormusallikad ja veekogumite seisundite hindamine*.

4. Järeldused ja ettepanekud avalike arutelude ja küsitluse tulemuste põhjal

Kuigi küsitluse vastamisprotsent oli 29, mis on üsna tagasihoidlik, saab tulemuste põhjal teha siiski järeldusi ja ettepanekuid edaspidiseks.

Avalikel aruteludel osalenute arv oli tagasihoidlik arvestades, et koostatud dokumendid puudutavad väga paljusid valdkondi ja asutusi/ettevõtteid. Küsitlusest nähtus asjaolu, et pooled vastanutest uurisid avalikul väljapanekul olnud dokumentidest vaid mõnd huvitavamast peatükki. 46% vastanute sõnul oli dokumendid väga mahukad ja neid huvitanud info leidmine oli keeruline. Lisaks leidis 23% vastajatest, et dokumendid on liialt üldistavad, mahukad ja nendega tutvumiseks on vajalikud eelteadmised. 38% vastanutest tõi esile otseselt dokumentide suurt mahtu ja 31% puhul oli märgitud enda vähene kogemus, dokumentide üldistusaste ja mahukus. Viimase puhul saab välja tuua ka asjaolu, et nende hulgas on rohkem ka väiksema töökogemusega vastajaid.

Sellest võib järeldada, et huvi veemajanduskavaga seotud teemade vastu on otseselt seotud koostatavate dokumentide suure mahuga, mille läbitöötamine eeldab aega ja eelteadmisi.

Selleks, et soovitud info jõuaks arusaadavalt sihtgruppideni tuleks edaspidi läheneda pigem piirkonna- või teemapõhiselt, et igaühel oleks võimalik oma puutumus dokumentidega üles leida. Näiteks koostada veemajandusprobleemide ülevaateid või koosolekuid väiksema piirkonna, alamteema või sihtgrupipõhiselt.

Vajalik oleks nn veemajanduse planeerimise ABC olemasolu, mis hõlbustaks arusaama kogu protsessist ja koostatavatest dokumentidest.

5. Ajakohane VMK info KeA kodulehel

Keskkonnaameti kodulehelt on võimalik avalehelt leida *Kiirelt kätte* jaotisest *Veemajanduskavade* valdkond. Veemajanduskavade avalehelt leiab sissejuhatuse teemasse ning viite 2021-2027 perioodi veemajanduskavade informatsioonile Keskkonnaministeeriumi kodulehel. Kokkuleppe kohaselt on informatsioon Keskkonnaministeeriumi kodulehel ja seda Keskkonnaameti kodulehele ei dubleerita. Ühtlasi on *Veemajanduskavade* valdkonna alla lisatud *Avalikkuse kaasamise tegevuskava*. Samas on leitavad ka meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava, rakendamise ülevaated ja seotud uuringud.

Lisa

2019. a detsembris läbiviidud küsitluse tulemused

Küsitlus saadeti 89 isikule, kes on nimetanud end oma asutuse või organisatsiooni kontaktisikuks veemajanduskava teemal. Suurem osa kontaktisikutest on kohalike omavalitsuste esindajad.

Küsitluses osales 26 isikut, mis teeb vastamisprotsendiks 29%.

Vastanutest 73% olid kohalike omavalitsuste esindajad, võrdselt 8% oli Keskkonnaministeeriumi ja selle haldusala ning äriühingu või neid koondava liidu esindajaid. Muude sihtgruppide osa oli väga väike.

42% vastanutest on praegusel ametikohal töötanud rohkem kui 10 aastat ning 38% vaid 0-2 aastat. Kui vaadata kohalike omavalitsuste esindajate töökogemust, siis 42% neist on oma töökohal pigem uued töötajad, st 0-2 a kogemust. Üle kümne aastase töökogemusega vastajaid oli 37%.

1. Kas olete teadlik miks nimetatud dokumente koostatakse ning mis on nende eesmärk?

Sellele küsimusele vastasid kõik jaatavalt.

2. Kus kohast saite infot aprillist septembrini toimunud avaliku väljapaneku kohta?

38% vastanutest andis teada, et sai info avaliku väljapaneku kohta Keskkonnaametist ning 19% Keskkonnaministeeriumist. 12 vastajat ehk 46% märkis infoallikaks nii Keskkonnaameti, Keskkonnaministeeriumi kui ka interneti. Keegi vastanutest ei valinud variante ajalehest ja ametlikest teadaannetest. Vastustest võib järeldada, et Keskkonnaameti ja Keskkonnaministeeriumi informatsioon on oluline ja seda jälgitakse.

3. Kas tutvusite dokumentidega?

4. Kui vastasite eelmisele küsimusele „ei“, siis palun täpsustada, mis põhjusel te ei tutvunud dokumentidega? Kui valisite eelmisele küsimusele muu loetelus oleva vastuse, siis liikuge edasi küsimuse nr 5 juurde.

42% isikutest tutvus avalikul väljapanekul olnud dokumentidega ning pooled vastanutest uurisid vaid mõnd huvitavamast peatükki. 8% vastanutest dokumentide sisuga ei tutvunud, kuna need olid liiga mahukad.

5. Kas avalikul väljapanekul olnud dokumendid olid lihtsasti arusaadavad?

46% vastanute jaoks olid dokumendid väga mahukad ja neid huvitanud info leidmine oli keeruline. 27% jaoks olid dokumendid arusaadavad. 23% märkis, et dokumendid on liialt üldistavad, mahukad ja nendega tutvumiseks on vajalikud eelteadmised.

Võib väita, et dokumendid on arusaadavad vaid veerandile vastanutest. Ülejäänute jaoks on dokumendid liiga mahukad ja keerulised, mistõttu tutvutakse nendega vaid osaliselt.

6. Kui avalikul väljapanekul olnud dokumendid ei olnud teie jaoks arusaadavad, siis mis selle põhjuseks Teie arvates oli?

38% vastanutest tõi esile dokumentide suurt mahtu, 31% puhul oli märgitud enda vähene kogemus, dokumentide üldistusaste ja mahukus. Viimaste puhul saab välja tuua ka asjaolu, et nende hulgas on rohkem ka väiksema töökogemusega (0-2a) vastajaid. Ühele kohaliku omavalitsuse esindajale ei pakkunud dokumendid huvi. Keegi vastanutest ei valinud vastusevarianti *uus teema minu jaoks*.

7. Kas osalesite avalikul arutelul ja kas saite sealt piisavat teavet väljapanekul olnud dokumentide kohta?

35% küsitlusele vastanutest osales avalikul arutelul ja sai omasõnul piisavalt infot. 58% ei osalenud avalikul arutelul ning 87% neist olid kohalike omavalitsuste esindajad. Keegi ei valinud varianti *osalesin avalikul arutelul, ei saanud piisavalt infot*.

8. Kas dokumentides käsitletud teemadest jäi mõni arusaamatuks mida oleks vajalik täiendavalt selgitada? Vastates oli võimalik valida mitu vastuse varianti.

Etteantud variantidest valiti enim (23% vastanutest) varianti *dokumentide eesmärk ja vajadus*, millele järgnes (15% vastanutest) *kogumite seisundi hindamine*. Võrdselt (kumbki 8% vastanutest) valiti teemasid *koormusallikad ja veekogumite seisundite hindamine*.

Huvitav on asjaolu, et küsitluse esimesele küsimusele *Kas olete teadlik miks nimetatud dokumente koostatakse* ning mis on nende eesmärk vastasid kõik jaatavalt, kuid küsimuse nr 8 juures on ligi veerandile vastanutest jätkuvalt arusaamatu dokumentide koostamise eesmärk ja vajadus. Kusjuures nende hulgas on nii neid, kelle töökogemus on 0-2aastat, üle viie ja ka üle kümne aasta.

Vastajatele oli jäetud võimalus ka ise loetelu täiendada. Kirja said järgmised teemad või asjaolud:

1. Käsitluse süsteemsus jätab soovida.
2. Varasemates veemajanduskavades oli käsitletud ka joogivesi. Nüüd ei ole. Suplusvee ja joogivee teemad on väga olulised.
3. Avalikust väljapanekust lugesin käesolevast küsitlusest.
4. Vajalik eeltöö, kuid igapäevatööst jääb liigse üldistusastme tõttu kaugeks.

9. Mis on teie piirkonnas/valdkonnas olulisem veega seotud mure või probleem?

Selle küsimuse juures sai igaüks vabas vormis kirjutada, millised on piirkonna/valdkonna olulisemad mured. Seda võimalust kasutas 85% vastanutest.

1. ülenormi rauasisaldus puurkaevuvees
2. Vähene liitumine ühisveevärgiga, kuigi kõik võimalused on loodud
3. Suvel on põuaga rannikuäärsed salvkaevud tühjad
4. Jääkreostusest tingitud probleemid, reostunud põhjavesi

5. Kuna meie piirkonnas on kaitsmata põhjaveega alad, on suurimaks probleemiks nõuetele mittevastavad reoveekogumissüsteemid, kuna nendest tingitud reostus seab ohtu põhjavee kvaliteedi; erinevad tegevused, mis seavad ohtu põhjavee kvaliteedi (nt väetamine, sõnniku laotamine jne)

6. Lämmastiku hajakoormus

7. joogivee käitlejate rohkus

8. Sademeveed

9. paisude vajalikkus

10. Väga suur osa vallast asub nitraaditundlikul alal ja põhjavee kaitstus on väike.

11. põhjavee kvaliteet

12. teravaid probleeme ei ole

13. veekogude kesine seisund, punktkoormusallikate kontrollimine

14. üleujutusala

15. Jõgede ja järvede madal veetase või kuivus. Näiteks Ambla jõgi.

16. Reovee puhastamine (reoveekäitlussüsteemi rajamise kulu)

17. Reostustundlikud alad, vooluveekogumite seisundid

18. Koormus üksikmajapidamise nõuetele mittevastavatest reoveesüsteemidest, kohati amortiseerunud väikepuhastid, jõgede ja peakraavide täitmata hooldusvajadus, lägalaotuse (eriti sügisel perioodil) otsene mõju põhja- ja pinnaveele ja kaevude veekvaliteedile.

19. veekogude halb või halvenev seisund, samuti põhjavee temaatika (eeldatavalt oleks vajalik väiksemal skaalal - st valla ulatuses - hinnata ära põhjaveevarud)

20. 1) Väana jõe olukord. Suhteliselt väikese languse tõttu on vee liikumine jões aeglane. Suurvee perioodidel ei suuda Väana jõgi võtta vastu kuivendussüsteemidest tulevat vett. Seetõttu teatud piirkondades üksjagu liigniiskust.

2) Kuna suvel (kuival ajal) on veetase jões madal, siis kasvavad taimed nii kallastel kui ka jões, aidates kaasa jões muda tekkimisele.

3) Põhjavesi on suurel osal valla territooriumist nõrgalt kaitstud ja seetõttu on komplitseeritud hajaasustuses reovee omapuhastite kasutamine."

21. puudub teave majapidamiste lokaalsete kanalisatsioonisüsteemide seisundi kohta

22. Palju paisusid ja paisjärved kasvavad kinni, nõuavad pidevat hooldust. Viljandi järve geomorfoloogiline seisund Maaülikooli poolt koostatud uuringu alusel halb.

10. Kes on Teie arvates need sihtgrupid keda peaks sellistest avalikest väljapanekutest teavitama ja protsessi kaasama?

Selle küsimuse juures sai igaüks vabas vormis kirjutada, milliseid sihtgruppe tuleks teavitada ja kaasata.

Küsimusele jättis vastamata 58% küsitletutest.

Vastati järgmist: asutuste ja ettevõtete juhid; Kõik asjaomased, kellele võiks teave vajalik olla; KOV, piirkonna ettevõtted, keskkonnaorganisatsioonid; tegelikult peaksid kõik inimesed temaatikaga vähemal või suuremal määral kursis olema, seetõttu eraldi sihtgrupe välja tooma ei hakka; Piirkonnas on olemas mitmeid aktiviste-huvilisi, kes hoiavad igasugustel uudistel silma peal. Näiteks külaseltsid; ma leian, et ka omavalitsusi võiks paremini juhendada selles osas, mis osadega peaks tutvuma ja mis on oluline neil tähele panna ja mille osas vajadusel sõna võtta.

Lõpetuseks oli võimalik vastajatel kirja panna mõtteid ja ettepanekuid, mille jaoks eespool sobivat kohta ei olnud. Seda võimalust kasutas üks vastaja, kelle arvates veemajanduskavad ja ÜPP strateegiakava vajavad oluliselt paremat sidustamist.